

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 67 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2016

<i>Spis treści</i>	
• Anna Maria Stogowska <i>Listy z Syberii Ignacego Orpiszewskiego</i>	3
• Eugeniusz Niebelski <i>Benedykt Dybowski o misjonarzu Syberii Wschodniej – ks. Krzysztofie Szwerneckim</i>	15
• Antoni Kuczyński <i>O starym irkuckim cmentarzu</i>	23
• Michał Bronowicki <i>Historia portretu Bronisława Piłsudskiego autorstwa Adomasa Varnasa</i>	29
• Maciej Wyrwa <i>Rola i miejsce Kościoła katolickiego w życiu Polaków w Kazachstanie</i>	35
• Andrzej Kotecki <i>Marynarska martyrologia na Wschodzie. Mokrawy – Charków – Kozelsk – Katyń</i>	51
• Regina Madej-Janiszek <i>20 lat w służbie środowiska Sybiraków oraz nauki. Jubileusz kwartalnika „Zesłaniec”</i>	57
RELACJE Z ZESŁANIA	
• Ryszard Kwiek <i>Mamie z podziękowaniem</i>	61
• Wanda Pietrzak <i>Samotne dzieciństwo</i>	65
• Maria Sadowska <i>Zesłanie na Syberię w oczach polskiego dziecka</i>	72
KRONIKA	
• Zbigniew Wójcik <i>Sprawozdanie z prac Komisji Badań nad Historią Syberii</i>	79
• Miroslaw Grudzień <i>„Z niego my wszyscy...” – w hołdzie wieszczowi</i>	81

Od redakcji

Przypomnijmy, że to już dwudziesty rok ukazywania się „Zesłańca”, a naukowe przymierze zawarte z autorami, czytelnikami i donatorami (Senat RP, Rada Ochrony Pamięci Walki Męczeństwa, Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie) przyniosło ważne rezultaty dotyczące rozległych związków polsko-syberyjskich. Znaczącym faktem odnoszącym się do tej faktografii są „relacje z zesłania” z okresu drugiej wojny światowej oraz z pierwszych lat po jej zakończeniu, wyraźnie wpisujące się w dzieje sowieckich deportacji Polaków. Sprawy te jawią się wieloma kontekstami – drogą na zesłanie, warunkami życia, relacjami z ludnością tubylczą, koszmarem głodu, śmiercią rodziców, pobytem w sierocińcach itp., które od początku ukazywana się naszego pisma wypełniały jego strony.

Artykuły publikowane w „Zesłańcu” ukazują szerokie związki z Syberią, zarówno te zesłańcze jak i wkład Polaków w rozwój życia gospodarczego za Uralem, udział w naukowych ekspedycjach z zakresu nauk przyrodniczych, archeologii, etnografii czy językoznawstwa, a nazwiska polskich badaczy – zesłańców, jak np. Aleksandra Czekanowskiego, Jana Czerskiego, Benedykta Dybowskiego, Józefa Kowalewskiego, Edwarda Piekarskiego, Bronisława Piłsudskiego czy Wacława Sieroszewskiego zdobyły sobie szeroki, rzecz można międzynarodowy rozgłos, bowiem uczestniczyli oni w kształtowaniu wiedzy o kulturze syberyjskich etosów oraz o przyrodniczych i geograficznych osobliwościach rozległej syberyjskiej ziemi.

- **Małgorzata Basaj, Bogumiła Rusiecka**
Spotkanie inicjujące organizację obchodów 150. rocznicy urodzin Bronisława Piłsudskiego.....83
- **Anna Milewska-Młynik**
Obchody w Muzeum Niepodległości.....85
- **Weronika Kiszenia**
Irkuckie „Ogniwo”.....89
- REGAŁ Z KSIĄŻKAMI**
- *Poliaki na Altaje. Altaj w Polsce (XVIII-XXI w w). Polacy na Altaju. Altaj w Polsce, Barnaŭ 2013; Poliaki na Altaje, Barnaŭ 2013.*
(Anna Milewska-Młynik).....93
- *Syberia w listach i dokumentach zesańców (1928-1946), Wrocław 2015.*
(Małgorzata Dziura).....96
- *Anna Herbich, Dziewczyny z Syberii. Prawdziwe historie, Kraków 2015.*
(Małgorzata Dziura).....97
- *Andrzej Sieroszewski, Wacława Sieroszewskiego żywot niespokojny. Warszawa 2015.*
(Ewelina Zawielak).....100
- *Syn dwóch narodów. Katalog robot chudożnika A. Macedonskiego, Szu-szenskoje 2015.*
(Anna Milewska-Młynik).....107

Na okładce: Portret Bronisława Piłsudskiego autorstwa Adomasa Varnasa (s. 1); zdjęcie z wystawy w Zakopanem, (s. 4).

Wydawca: Zarząd Główny
Związku Sybiraków,
ul. Mazowiecka 12
00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71
Redakcja: A. Cz. Dobroński,
A. Dzienkiewicz, W. Krawczyński,
A. Kuczyński (red. nac.),
A. Milewska-Młynik, P. Zworski
Sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska
Wykonawca: Skład, druk i oprawa –
QUAESTIO Przemysław Włodarczyk,
ul. Paczkowska 26; 50-503 Wrocław
Copyright nazwy „Zesłaniec”
by A. Kuczyński
Adres redakcji: ul. Bystrzycka 61/3
54-215 Wrocław, tel. 71/351 10 94;
e-mail: abkucz@gmail.com

Dodajmy jeszcze do tego dzieje dobrowolnego osadnictwa polskiego w syberyjskiej części rosyjskiego imperium, pracy duszpasterskiej polskich księży, działalności inżynierów, nauczycieli czy lekarzy, ale można by też wymienić jeszcze wiele innych osiągnięć Polaków, którzy zapisali się na trwałe w dziejowym szlaku tej zauralskiej ziemi. Wspomnijmy przy sposobności, że sprawy te mało dzisiaj znane sytuują się i giną w cieniu cierpień oraz martyrologii. Dlatego czynimy starania by nie zostały one zapomniane na łamach „Zesłańca” – a autorami publikacji są częstokroć badacze rosyjscy, najczęściej z syberyjskiej części Rosji, a niektórzy z nich mają nawet odległe polskie korzenie. Dostrzegając w pełni korzyści naukowe i popularnonaukowe tego rodzaju publikacji staramy się by tworzyły one nowy fragment dziejów Polaków na Syberii.

Z jednej strony „Syberyjską Odyseję” przedstawiamy w „Zesłańcu” w kontekście losów trudnych, bolesnych, a nawet bardzo tragicznych, z drugiej natomiast w konwencji roli Polaków w nauce, kulturze, gospodarce i administracji na Syberii. Podjęliśmy ten trud i staramy się konsekwentnie go realizować, wspierani nieraz przez badaczy rosyjskich z Barnaŭu, Czyty, Irkucka, Jakucka, Južno Sachalińska, Nowosybiraska, Omska, Tomska oraz z innych ośrodków akademickich na Syberii. To także dzięki nim ukazało się wiele publikacji o związkach polsko-syberyjskich, rozpoczynając ciąg faktograficzny uwolniony z „opieki” komunistycznej cenzury. Dziękujemy Czytelnikom za pomoc w tym trudzie zaś wspomnianym donatorom za wspieranie „Zesłańca” – już dwudziestolatka!

*Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków*